

val foglalkozó bizottságok elnöke. 1976 nagybőjtjén lelkigyakorlatot ad a Vatikánban. 1977-ben a mainzi egyetem tiszteletbeli doktorává avatja.

1978. okt. 16-án pápává választják.

Művei. Quaestio de fide apud S. Joannem a Cruce (teológiai doktori dolgozata), in: Collectanea theologica 21(1950), 418—468. (Lengyelül: Ateneum kaplanskie 42(1950), 24—42, 103—114).

Ocena mozliwosci zbudowania etyki chrzescijanskiej orzy zalozeniach systemu Maxa Schelera (Lehetséges-e a katolikus etika felépítése Max Scheler rendszere alapján?) Lublin 1959, 135 o. (Habilitációs munkája)

Milosc i odpowiedzialnosc. Studium etyczne. (Szeretet és felelősség. Etikai tanulmány.) Lublin 1960, 246 o. (1962-ben bővített kiadás Krakkóban.) Franciául: Amour et responsabilité (Henri de Lubac előszavával), Paris 1965. Olaszul: Amore e responsabilità, Torino 1978².

Idee przewodnie soborowej konstytucji o Objawieniu (Az isteni kinyilatkoztatásról szóló zsinati konstitúció főgondolatai). Krakkó 1968, 205 o.

Osoba i czyn (Személy és tett). Krakkó 1969, 325 o.

U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II. (A megújulás alapjai. A II. Vaticanum megvalósításáról szóló tanulmány.) Krakkó 1972.

Segno di contraddizione (Az ellentmondás jele). Ed. Vita e Pensiero 1977. (Vatikáni lelkigyakorlatának szövege) — Lengyelül: Znak, któremu sprzeciwiac sie beda. Poznan 1976, 152 o. Németül: Zeichen des Widerspruchs. Benziger/Herder 1979.

1962—67 közti főpásztori írásából és beszédeiből válogatás az 1978-ban Rómában megjelent „Il buon pastore” (A jó pásztor). — Verseinek gyűjteménye megjelenőben van Lengyelországban. Megjelent olasz fordításban is.

Igen sok cikket írt vagy egy tucatnyi lengyel folyóiratba, közülük ismertebbek: Ateneum Kaplanskie (Papi Ateneum), Polonia Sacra, Tygodnik Powszechny (Általános Szemle), Znak (Jel).

R.

„HISZEK JÉZUS KRISZTUSBAN“

Szeretném elmondani, mit próbálok gondolni és élni, amikor azt mondom: keresztény szeretnék lenni. Így kell mondani: szeretnék. Mert keresztény gondolkodás szerint végső soron Isten ítéletére kell hagynunk, vajon igazán azok vagyunk-e — elméletben és mindenekelőtt gyakorlatban —, aminek tartjuk magunkat, és ami természetesen társadalmilag és egyháziilag, a hétköznap felzárkózásán vagyunk is.

Olyan ember szeretnék lenni, aki szabad és remélni tud, aki felfogja és megvalósítja, hogy saját szabadságára van bízva; ez a szabadság egy életen át önmagát teljesíti be, és végleg megalkotja belőlem, ami az ember elgondolásaként előttem lebeg: a hűség, a szeretet, a felelősség emberét.

Életemben, gondolkodásomban mindegyre tanácstalan talányokba jutok, amelyekkel nem lehet „elkészülni”. Először talán úgy tűnik, mintha egyszerűen tovább kellene csinálnom mindent, még ha nem is tudom, mi a végső célja, mintha egyszerűen hallgatnom kellene, ha nem tudok világosan beszélni, mintha a becsületes hétköznapj továbbcsinálás lenne az egyedüli emberhez illő, embertől megkövetelhető dolog. De azután mégsem tudom megállni a kérdést, nem tudok szembe nem nézni a kérdéssel: mi rejlik hát ennek a továbbcsinálásnak a mélyén. És akkor megtalálom a reményt, amely nem hagy végső

határt szabni magának. Ez a remény két szóba sűríti az élettapasztalatot: titok és halál. „Titok”: ez reménykedő tanácsstalanságot jelent. A „halál” pedig azt parancsolja, hogy ne leplezzem magam előtt ezt a tanácsstalanságot, hanem bíriam ki. Jézusra tekintre, a Megfeszítetre, és tudom: semmitől sem maradok megkímélve. Odaadom magam (remélem) az ő halálába, és reménykedem, hogy a közös halál a boldog titok virradata; hisz valahogyan értelmezni kell a halált, és a végleges üresség és sötét semmivel sem jogosabb magyarázat. Ebben a reményben azonban az élet — minden sötétség és csalódás közepett is — már most teljes szépségében lép előm, és minden ígéretté válik. Úgy találom, kereszténynek lenni a legegyszerűbb feladat, egészen egyszerű s azért olyan nehéz könnyű teher, ahogy az evangéliumban áll. Ha viszi az ember, akkor magával visz. Minél tovább élünk, annál nehezebbé, annál könnyebbé válik. Végül is megmarad a titok. De ez Jézus titka. Az ember kétségbeeseth, türelmetlenkedhet, elfáradhat, szkeptikussá vagy keserűvé válhat, mert a titok annyi ideig nem olvad boldogságba. De jobb türelemmel várni a napra, amelynek többé nincs alkonya.

Részlet a Karl Rahner 75. születésnapjára megjelent „Was sollen wir noch glauben?” zárófejezetéből. (Vö. könyvismertetésünket.)

JUBILÁLÓ KANADAI MAGYAR EGYHÁZKOZSÉGEK

Nyugat-Kanadába már a századfordulón, sőt még előbb is (1886-tól) jöttek új hazát kereső magyarok. Az ő történetük külön hősköltemény. Mikor 1961-ben Frank Gerein megírta a Regina (Sask)-i érsekség történetét, „Elismerés és hála” címmel így emlékezett meg róluk: „Egy távoli, új és idegen világban telepedtek le, amelynek nyelvét és szokásait nem ismerték. Lakatlan vadonba kerültek, ahol kemény munkával kellett új életet kezdeniök, s így a maguk és családjuk jövőjét biztosítani. Az óhazából szégyenségük mellett nagy értékeket is hoztak: erős hitet az Isteni Gondviselésben, törhetetlen hűséget a keresztény családi hagyományokhoz és határtalan készséget a munkára. Ennek a lelkiületnek nagy része volt abban, hogy főpásztoruk és papjaik vezetése alatt egyházközségeket szerveztek, templomokat építettek, megtartották a szent hitet, és minden akadály ellenére is kitartottak az úttörés nehéz munkájában. Kitartásuk és áldozatkészségük gyümölcsseit élvezik ma is gyermekeik és unokáik.”

1977/78-ban négy kanadai magyar egyházközség ünnepelte 50 éves jubileumát. Mind a négy hely a „nagy vizek partján” van. Montreal a Szent Lőrinc-folyó mellett: arra jöttek be a bevándorló hajók. Torontó az Ontario-tó partján. Welland a Niagara félszigeten, a világhírű vízesés közelében, az Ontario és Erie tavat összekötő híres wellandi csatorna mellett. Windsor a nagy autóváros, Detroit átellenében a kanadai oldalon, az öt Nagy Tó legkisebbje, a Huron-tó csücskénél. Aki Windsorból kocsin nekiindul, egy nap alatt megteheti az egész körutat. Montreal és Torontó Kanada legnagyobb városai, az első a francia, a második az angol nyelvű vidék központja, igazi világvárosok. A másik kettő kisebb, de nagyon fontos ipari gócpontok. Azért is vannak úgy tele bevándorlókkal, azért kerültek ide az „öreg kanadások” is, mert ott kaptak munkát.